

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ¹

ΕΝΟΤΗΤΑ 6^η: ΟΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΟΥ

ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΗ ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ: 5 διδακτικές ώρες²

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 2 διδακτικές ώρες

ΣΤΟΧΟΙ (ΓΝΩΣΤΙΚΟΙ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ)³

Οι μαθητές:

- ✓ Να **επαναλάβουν** τα μακροδομικά χαρακτηριστικά της μυθοπλαστικής αφήγησης
- ✓ Να **αναγνωρίσουν** τον ρόλο της γλώσσας και άλλων τρόπων στη συγκρότηση της ιδιομορφίας του κειμένου και της κατασκευής του νοήματος
- ✓ Να **ασκηθούν** και στις 4 βασικές γλωσσικές δεξιότητες
- ✓ Να **αναπτύξουν γενικές και ειδικές στρατηγικές** κατανόησης προφορικών και γραπτών κειμένων
- ✓ Να **αναγνωρίσουν τα βασικά δομικά** στοιχεία της παραγράφου
- ✓ Να **επαναλάβουν τους ομοιόπτωτους προσδιορισμούς** και να θυμηθούν τη **λειτουργία** τους μέσα στο κείμενο
- ✓ Να αναγνωρίσουν τη **λειτουργία των ετερόπτωτων** προσδιορισμών σε ένα κείμενο
- ✓ Να **μάθουν** τους ετερόπτωτους προσδιορισμούς
- ✓ Να **ασκηθούν στον σχηματισμό παράγωγων ουσιαστικών** από ρήματα, ουσιαστικά και επίθετα
- ✓ Να **αρχίσουν να συνεργάζονται** στο πλαίσιο ομαδοσυνεργατικών δραστηριοτήτων

¹ Το διδακτικό αυτό παράδειγμα έχει εφαρμοστεί στο 3^ο Γυμνάσιο Πολίχνης Θεσσαλονίκης στο πλαίσιο δειγματικής διδασκαλίας και υλοποιήθηκε μέσα σε ένα συνεχόμενο δίωρο.

² Η προβλεπόμενη συνολική διάρκεια αφορούσε την ισχύουσα δίωρη εβδομαδιαία διδασκαλία του μαθήματος κατά το σχολικό έτος 2015-2016.

³ Σκόπιμα, μία δραστηριότητα δεν υπηρετείται από ανάλογο στόχο.

ΑΦΟΡΜΗΣΗ⁴

- Ως αφορμή για την κινητοποίηση του ενδιαφέροντος των μαθητών και την ενεργοποίηση της προϋπάρχουσας γνώσης τους αξιοποιείται η **τεχνική του καταιγισμού ιδεών/** ιδεοθύελλας (brainstorming).
- Για μια πρώτη εισαγωγή στο θέμα οι μαθητές παρακολουθούν το βίντεο με το τραγούδι και απαντούν με βάση το **φύλλο εργασίας 1** στις ερωτήσεις που απαιτούν αρχικά ενεργοποίηση στρατηγικών γενικής κατανόησης ενός ακουστικού κειμένου. Παράλληλα όμως εστιάζουν την προσοχή τους και στα εξωγλωσσικά και παραγλωσσικά στοιχεία που συγκροτούν το νόημα σε ένα κείμενο.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ – ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ

- Οι μαθητές σε ομάδες των 2 ατόμων συμπληρώνουν το **Φύλλο εργασίας 2**, αναπτύσσοντας **στρατηγικές κατανόησης γραπτού λόγου**. Αναγνωρίζουν το είδος του κειμένου και τον σκοπό για τον οποίο γράφτηκε. Παράλληλα, αναγνωρίζουν λειτουργικά τα δομικά στοιχεία της παραγράφου, πριν ασκηθούν στη μεταγλώσσα.
- Με στόχο την εξάσκησή τους στην κατανόηση αρχικά της λειτουργίας των ετερόπτωτων προσδιορισμών μέσω μιας κειμενοκεντρικής προσέγγισης οι μαθητές επεξεργάζονται το **Φύλλο εργασίας 3**. [*Στο σημείο αυτό μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε και το Φύλλο ανακεφαλαίωσης για τη συστηματοποίηση των ονοματικών προσδιορισμών, αλλά και για τη συμπλήρωσή τους με εκείνους τους προσδιορισμούς που δεν εμφανίζονται στο κείμενο. Διαφορετικά μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε το Φύλλο ανακεφαλαίωσης⁵ μετά την ολοκλήρωση της ενότητας 6.*] Χρησιμοποιώντας το ίδιο κείμενο [2] οι μαθητές επαναλαμβάνουν τα δομικά στοιχεία της αφήγησης, που είχαν διδαχθεί σε προηγούμενες ενότητες στη λογική μιας σπειροειδούς ανάπτυξης των φαινομένων. Αυτό θα λειτουργήσει ως 'γέφυρα' με τη δραστηριότητα της παραγωγής λόγου που ακολουθεί.
- Τα **Φύλλα εργασίας 4 και 5** μπορούν να δοθούν ως εργασία για το σπίτι, εφόσον ο χρόνος δεν επαρκεί. Ιδιαίτερα για την παραγωγή ουσιαστικών από ρήματα, ουσιαστικά και επίθετα αξιοποιούμε και πάλι το κείμενο [2], επιμένοντας κυρίως στον σχηματισμό των λέξεων. Για ειδικότερες αναφορές στην παραγωγή ουσιαστικών θα χρειαστεί να επανέλθουμε. Βοηθητικά μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε ένα ppt στο οποίο θα αναφέρονται οι τρόποι σχηματισμού των λέξεων και ανάλογα παραδείγματα. Μπορούμε να ζητήσουμε από τους μαθητές να συζητήσουν και να σκεφτούν τη συνέχεια της ιστορίας, έτσι ώστε να προετοιμαστούν για την παραγωγή γραπτού λόγου που θα ακολουθήσει. Με τον τρόπο αυτόν επιτυγχάνεται ταυτόχρονα **παραγωγή προφορικού και προετοιμασία της παραγωγής γραπτού λόγου**.
- **Παραγωγή γραπτού λόγου (για το σπίτι):** Ζητάμε από τους μαθητές να συμπληρώσουν την ιστορία του αστυνόμου Αλαφροπόδη. Με τον τρόπο αυτό θα ασκηθούν στην παραγωγή γραπτού λόγου, θα αναπτύξουν τη φαντασία τους και θα εντάξουν

⁴ Η συμπεριφορικού τύπου οργάνωση της διδασκαλίας υπαγορεύθηκε από τους περιορισμούς της εκπαιδευτικής πραγματικότητας.

⁵ Στους εκπαιδευτικούς διανεμήθηκε και ένα Φύλλο ανακεφαλαίωσης που περιείχε τη συστηματοποίηση των ονοματικών προσδιορισμών με χρήση σκίτσων – εικόνων κ.ά. Οι διδάσκοντες ωστόσο μπορούν να επιλέξουν τον δικό τους τρόπο για την παρουσίαση των προσδιορισμών, αρκεί να μην υπάρχει μεγάλη εστίαση στη μεταγλώσσα.

λειτουργικά στα κείμενα όσα διδάχθηκαν στην ενότητα αυτή για τους ονοματικούς προσδιορισμούς, τα δομικά μέρη της παραγράφου κ.ά. Μετά την ολοκλήρωση της δραστηριότητας τους **ζητούμε να αξιολογήσουν το γραπτό τους** με βάση τις ερωτήσεις **αυτοαξιολόγησης**, υπενθυμίζοντάς τους στην ουσία τη δομή μιας μυθοπλαστικής αφήγησης, αλλά και συστημικά στοιχεία της γλώσσας (παράγραφοι, στίξη, λεξιλόγιο κ. ά).

- ο Εναλλακτικά μπορεί να χρησιμοποιηθεί αλλά με άλλη στόχευση το βίντεο ‘ Ο Μικρός Νικόλας στο μουσείο» <https://www.youtube.com/watch?v=vPhKjxP8TeQ>

ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ ΜΕ ΜΙΑ ΣΠΕΙΡΟΕΙΔΗ ΛΟΓΙΚΗ (2 ώρες)

- Εστίαση σε άλλο κειμενικό είδος π. χ. περιγραφή (κτηρίου, προσώπου, επιστημονική περιγραφή) για κατανόηση και παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου, αλλά και για εξάσκηση στους ονοματικούς προσδιορισμούς (π. χ. οι μαθητές αναζητούν τι θα συμβεί στο κείμενο εάν αφαιρέσουμε τα επίθετα ή την παράθεση, την επεξήγηση κ.ά.) .
- **Σύγκριση κειμένων** για εντοπισμό ομοιοτήτων και διαφορών ως προς το περιεχόμενο, τη μορφή, την πρόθεση του συγγραφέα, τα κειμενικά είδη κ.ά.
- **Ασκήσεις λεξιλογίου** με την αξιοποίηση δραστηριοτήτων της δημιουργικής γραφής, όπως π.χ το λιτόγραμμα⁶. Μπορεί για τον σκοπό αυτό να αξιοποιηθεί το κείμενο [5] [για μοντελιστές] του σχολικού βιβλίου και να ζητήσουμε από τους μαθητές να ‘Εξολοθρεύσουν το μ!’
- Μπορούμε να κρατήσουμε **την ίδια θεματική** (μουσεία) για την επιλογή κειμένων ή να επιλέξουμε **κάποια άλλη που να είναι πιο κοντά** στα ενδιαφέροντα των μαθητών.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ✚ Αφήγηση, Περικλής Πολίτης
www.komvos.edu.gr/glwssa/logos_keimeno/2_1.../2_1_3pdf.pdf
- ✚ http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/foreign/education/proposals/02.html (για στρατηγικές μάθησης και διδασκαλίας)
- ✚ Νέα ΠΣ για το Γυμνάσιο, Οδηγός για τον Εκπαιδευτικό, σ. σ 13 – 15
<http://digitalschool.minedu.gov.gr/> (για ταξινόμηση στρατηγικών)
- ✚ Ζάγκα Ε. (Μάιος, 2007). «Στρατηγικές εκμάθησης του λεξιλογίου κατά τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας» Πρακτικά του Πανελληνίου

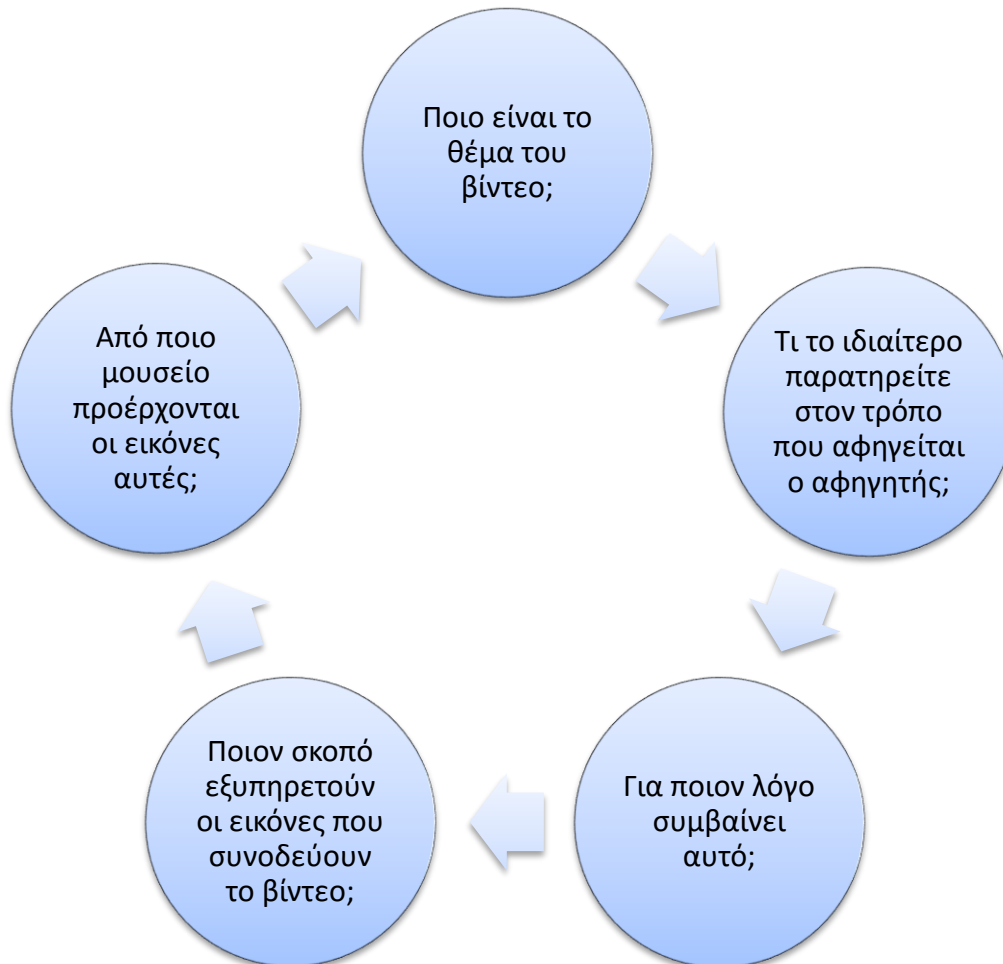
⁶ Στη δραστηριότητα αυτή που μπορεί να γίνει ατομικά ή ομαδικά, ζητάμε από τους μαθητές μας **να αντικαταστήσουν** σε ένα κείμενο **όλες τις λέξεις** που περιέχουν ένα σύμφωνο, κατά προτίμηση **χαμηλής συχνότητας** (π.χ. ψ, χ, φ, αλλά και π, μ, κ.ά.) με άλλες λέξεις ή φράσεις που κι εκείνες **δεν πρέπει να περιέχουν το συγκεκριμένο γράμμα**. Στη συνέχεια ζητάμε να ξαναδιαβαστεί το κείμενο με τις αλλαγές που έχουν προκύψει. Με τον τρόπο αυτό οι μαθητές αντιλαμβάνονται τις **υφολογικές διαφορές** που προκύπτουν, τη διαφορά **στη σύνταξη**, τις **διαφοροποιήσεις στη σημασία** των λέξεων κ.ά.

Συνεδρίου με θέμα: «Η Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και οι προκλήσεις της εποχής μας», που διοργανώθηκε από τη Σχολή Επιστημών Αγωγής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. <http://conf2007.edu.uoi.gr> (οι στρατηγικές στο παραπάνω κείμενο αφορούν τη διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας, αλλά με τον ίδιο ή με ανάλογο τρόπο μπορούν να αξιοποιηθούν και στη διδασκαλία της μητρικής)

- ✚ Χαραλαμπόπουλος, Α. & Χατζησαββίδης, Σ. (1997). Η διδασκαλία της λειτουργικής χρήσης της γλώσσας: Θεωρία και πρακτική εφαρμογή. Θεσσαλονίκη: Κώδικας. Ανάκτηση 25/05/2014 από τη διεύθυνση: http://www.ilsp.gr/files/web_erevna.pdf

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1

Πηγή: <https://www.youtube.com/watch?v=cHrQy044GHg>

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2

Διαβάστε πρώτα προσεκτικά τις παρακάτω ερωτήσεις και στη συνέχεια το κείμενο [1] του βιβλίου σας στη σελίδα 100. Μετά, απαντήστε στις ερωτήσεις σε συνεργασία με τον διπλανό σας. ΠΡΟΣΟΧΗ! Θα πρέπει να μπορείτε να υποστηρίξετε τις απαντήσεις σας με αναφορές από το κείμενο.

1. Το θέμα του κειμένου είναι:

- Τα μουσεία της Ελλάδας
- Τα μουσεία της Ευρώπης
- Τα μουσεία που υπάρχουν σε όλον τον κόσμο
- Τα μουσεία Φυσικής Ιστορίας

2. Το μεγαλύτερο μουσείο της Ευρώπης είναι:

- Το μουσείο της Ακρόπολης
- Το μουσείο του Βατικανού
- Το μουσείο του Λούβρου
- Το Βρετανικό Μουσείο

3. Ένα μουσείο μπορεί να βρίσκεται:

- Μόνο σε χώρο που είναι φτιαγμένος ειδικά για τον σκοπό αυτό
- Μόνο σε έναν κλειστό χώρο
- Μόνο σε κτήρια που είναι παλιά και όμορφα
- Οπουδήποτε

Και τώρα... Πείτε... (και πάλι σε συνεργασία με τον διπλανό σας)

- Ποιος/ ποιοι είναι οι συντάκτες τού κειμένου που διαβάσατε;
- Πού είναι δημοσιευμένο;
- Σε ποιο σημείο βρίσκεται το θέμα του;
- Σε ποιο σημείο του κειμένου υπάρχουν περισσότερες πληροφορίες για το θέμα;
- Αν κάποιος σας ζητούσε να του πείτε πολύ σύντομα ποιο είναι το θέμα της πρώτης και της δεύτερης παραγράφου τι θα του λέγατε;
- Για ποιον σκοπό νομίζετε ότι γράφτηκε το κείμενο;

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3

ΚΕΙΜΕΝΟ 2 [«Μια νύχτα στο μουσείο...»]

Μια ακόμη περιπέτεια του αστυνόμου Αλαφροπόδη

Ο κίνδυνος ήταν μεγάλος αλλά ο Γκίκας Αλαφροπόδης, ο **πασίγνωστος αστυνομικός**, ήταν άνθρωπος που την ώρα **του κινδύνου** ήξερε να κρατάει την ψυχραιμία του. Ανέβηκε αθόρυβα τις σκάλες μέχρι τον τρίτο όροφο **του μουσείου**. Ο διάδρομος ήταν ήσυχος. Ξαφνικά, **ύποπτοι** θόρυβοι ακούστηκαν από ένα δωμάτιο που έμοιαζε με αποθήκη και που βρισκόταν στη μέση **του διαδρόμου**. Νυχτοπατώντας, έφτασε έξω από την πόρτα. Με μια **γρήγορη** κίνηση ανοίγει. Στο δωμάτιο, ψυχρή! Κι όμως είναι σίγουρος πως είχε ακούσει φωνές **ανθρώπων**. Ποια ήταν η εξήγηση **των θορύβων**, λοιπόν; Αλλά έστω και αν αγνοήσει τους θορύβους ποιο ήταν το κίνητρο **του ανθρώπου**, αυτού με τη **βραχνή** φωνή που του τηλεφώνησε το απόγευμα και που τον ειδοποίησε ότι η συμμορία **του αόρατου ληστή, του Φαντομά**, βρισκόταν από τα μεσάνυχτα στην πανσιόν **της Βιλελμίνας**; Και τι σχέση είχε η συμμορία του αόρατου ληστή με τον συναγερμό που χτύπησε σήμερα στις 10.00 το βράδυ στο μουσείο;

(Φιλιππάκη, Ει, κ.ά., Γραμματική Ε' και ΣΤ' Δημοτικού, διασκευασμένο κείμενο)

Να διαβάσετε πρώτα τις ερωτήσεις και μετά να αναζητήσετε τις απαντήσεις καθώς διαβάζουμε το κείμενο σε συνεργασία με τον διπλανό σας.

- Ποιος είναι ο κεντρικός ήρωας του κειμένου;
- Τι πληροφορίες μάς δίνει το κείμενο γι' αυτόν;
- Υπάρχουν σημεία μέσα στο κείμενο που να μας δείχνουν τον τόπο, το μέρος στο οποίο κινείται ο ήρωας; Ποια είναι αυτά;
- Υπάρχουν σημεία μέσα στο κείμενο που να μας δείχνουν τον χρόνο; Ποια είναι αυτά;
- Το κείμενο αυτό περιγράφει έναν ήρωα; Αφηγείται μια ιστορία; Ή προσπαθεί να μας πείσει για κάτι;
- Υπογραμμίστε τα ρήματα του κειμένου. Σε ποιον,/ ποιους χρόνους είναι; Γιατί;
- Μέσα στο κείμενο επίσης, υπάρχουν κάποιες λέξεις που είναι γραμμένες με πιο έντονο χρώμα. Οι λέξεις αυτές τι είναι; Ουσιαστικά, Επίθετα; Αντωνυμίες;
- Για ποιες λέξεις μας δίνουν πληροφορίες;

- Είναι στην ίδια πτώση ή σε διαφορετική πτώση με τις λέξεις για τις οποίες μας δίνουν πληροφορίες;
- Τι θα συμβεί στο κείμενο εάν αφαιρέσουμε τις λέξεις που είναι γραμμένες με έντονο χρώμα;

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 4

Στο κείμενο [2] η ιστορία του αστυνόμου Αλαφροπόδη δεν ολοκληρώνεται. Μπορείτε να δώσετε εσείς ένα τέλος; Μη ξεχάσετε ότι έχετε ήδη την αρχή της ιστορίας, στην οποία γίνεται λόγος για: *Έναν αστυνόμο, μία συμμορία, ένα χτύπημα συναγερμού και όλα αυτά μια νύχτα στο μουσείο.* Η έκταση της πρέπει να είναι περίπου 300 λέξεις.

Όταν τελειώσετε, ξαναδιαβάστε το γραπτό σας και απαντήστε στις ερωτήσεις:

A. Για το περιεχόμενο:

Έδωσα όλες τις πληροφορίες έτσι ώστε να καταλάβει ο αναγνώστης την ιστορία μου;

Αναφέρονται όλοι οι ήρωες;

Συνδέονται μεταξύ τους;

Υπάρχει εξέλιξη στην ιστορία μου; Δηλαδή παρουσιάζεται ένα πρόβλημα, ένα σημαντικό γεγονός;

Δίνεται μια λύση; Πώς;

B. Για τη δομή

Χώρισα παραγράφους;

Η κάθε παράγραφος έχει δικό της πλαγιότιτλο; (ή μπορεί να δοθεί ο ίδιος σε δύο παραγράφους;)

Χωρίζουν τα σημεία της ιστορίας; Δηλαδή υπάρχει σε άλλο σημείο του κειμένου το πρόβλημα και σε άλλο η λύση του;

Γ. Για το λεξιλόγιο

Χρησιμοποίησα λέξεις που να ταιριάζουν στην ιστορία;

Δ. Για την ορθογραφία

Άνοιξα το λεξικό μου για λέξεις που δεν ήξερα;

Ε. Για τη στίξη

Χώρισα περιόδους;

Έβαλα τελείες; Ξεκίνησα με κεφαλαίο μετά την τελεία;

Και τέλος... ξαναδιάβασα το γραπτό μου από την αρχή μήπως μου έχει ξεφύγει κάτι;

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 5

Μπορείτε να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα; Στη μία στήλη είναι τα ρήματα – που υπάρχουν στο κείμενο [2] και στην άλλη τα ουσιαστικά. Αν βρείτε δυσκολίες ρωτήστε τον διπλανό σας.

ΡΗΜΑΤΑ	ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ
	Εξήγηση
Ειδοποίησε	
Παραπλανήσουν	
Αγνοήσει	
	Λύση
Κρατάει	
	Ανάβαση